

MỞ RỘNG THẨM QUYỀN THỰC HIỆN NHIỆM VỤ TIẾN HÀNH MỘT SỐ HOẠT ĐỘNG ĐIỀU TRA CHO CÔNG AN CẤP XÃ THEO QUY ĐỊNH TẠI LUẬT SỬA ĐỔI, BỔ SUNG MỘT SỐ ĐIỀU CỦA BỘ LUẬT TỔ TỤNG HÌNH SỰ NĂM 2025 - YÊU CẦU TẤT YẾU CỦA CẢI CÁCH TƯ PHÁP

NGUYỄN THỊ HUẾ
Học viện Cảnh sát nhân dân

Nhận bài ngày 31/12/2025. Sửa chữa xong 25/01/2026. Duyệt đăng 10/02/2026.

Abstract

The 2025 Law amending and supplementing a number of articles of the Criminal Procedure Code recognizes the expansion of commune-level Police authority to carry out certain investigative activities. This represents a significant development in Vietnam's judicial reform agenda, aimed at strengthening the effectiveness of crime prevention and control from the grassroots level. This article analyzes the theoretical and practical bases of the regulation, clarifies its content and significance, and identifies key requirements for implementation. It argues that expanding investigative authority for commune-level police is necessary and proposes several solutions to ensure consistent, lawful, and uniform application in practice.

Keywords: Commune-level Police, Criminal Procedure Code, investigative activities, investigative authority, judicial reform.

1. Đặt vấn đề

Cải cách tư pháp (CCTP) là một trong những chủ trương lớn, xuyên suốt của Đảng và Nhà nước ta nhằm xây dựng nền tư pháp trong sạch, vững mạnh, dân chủ, nghiêm minh, bảo vệ công lý, quyền con người và quyền công dân. Trong bối cảnh đó, việc hoàn thiện pháp luật tố tụng hình sự (TTHS), đặc biệt là các quy định liên quan đến tổ chức và hoạt động điều tra, luôn được xác định là nhiệm vụ trọng tâm, có ý nghĩa quyết định đến hiệu quả phát hiện, xử lý tội phạm và bảo đảm pháp chế xã hội chủ nghĩa. Trong lý luận TTHS hiện đại, hoạt động điều tra có vai trò quyết định trong việc xác định sự thật khách quan của vụ án, đồng thời phải đặt trong mối quan hệ hài hòa giữa yêu cầu kiểm soát tội phạm và bảo vệ quyền con người [5], [18], [13].

Thực tiễn đấu tranh phòng, chống tội phạm trong những năm gần đây cho thấy phần lớn các hành vi phạm tội, vi phạm pháp luật hình sự xảy ra tại địa bàn cơ sở, nơi Công an cấp xã là lực lượng trực tiếp quản lý địa bàn, nắm tình hình an ninh, trật tự và tiếp xúc thường xuyên với quần chúng nhân dân. Với lợi thế “bám dân, bám địa bàn”, Công an cấp xã thường là lực lượng đầu tiên tiếp nhận tố giác, tin báo về tội phạm, phát hiện vụ việc có dấu hiệu tội phạm, tham gia bảo vệ hiện trường và hỗ trợ cơ quan điều tra trong giai đoạn đầu của quá trình TTHS [15], [17], [19].

Bộ luật Tố tụng hình sự năm 2015 đã ghi nhận vai trò của Công an cấp xã trong việc tiếp nhận, kiểm tra, xác minh tố giác, tin báo về tội phạm và kiến nghị khởi tố [7]. Tuy nhiên, trước yêu cầu ngày càng cao của công tác đấu tranh phòng, chống tội phạm, nhất là trong điều kiện sắp xếp tổ chức bộ máy tinh gọn, nâng cao hiệu lực, hiệu quả hoạt động của các cơ quan tiến hành tố tụng, các quy định của Bộ luật Tố tụng hình sự năm 2015 bộc lộ những hạn chế nhất định [3], [11], chưa đáp ứng đầy đủ yêu cầu của thực tiễn CCTP.

Trong bối cảnh đó, Luật sửa đổi, bổ sung một số điều của Bộ luật Tố tụng hình sự năm 2025 được

ban hành đã thể hiện bước đổi mới quan trọng trong tư duy lập pháp khi mở rộng thẩm quyền thực hiện nhiệm vụ tiến hành một số hoạt động điều tra cho Công an cấp xã [9]. Việc mở rộng thẩm quyền này không chỉ nhằm phát huy vai trò của lực lượng Công an cấp xã trong phát hiện, xử lý kịp thời tội phạm ngay từ cơ sở mà còn góp phần nâng cao tính chủ động, linh hoạt và hiệu quả của hoạt động TTHS trong mô hình tổ chức Công an địa phương hai cấp [17], [19].

Tuy nhiên, bên cạnh những mặt tích cực, việc mở rộng thẩm quyền điều tra cho Công an cấp xã cũng đặt ra nhiều vấn đề cần được nghiên cứu, đánh giá một cách toàn diện. Đó là yêu cầu bảo đảm tuân thủ nghiêm ngặt các nguyên tắc của TTHS; phòng ngừa nguy cơ lạm quyền, vi phạm quyền con người, quyền công dân cũng như đòi hỏi nâng cao trình độ chuyên môn, kỹ năng nghiệp vụ và trách nhiệm pháp lý của đội ngũ cán bộ Công an cấp xã. Đồng thời, cơ chế phối hợp, kiểm tra, giám sát giữa Công an cấp xã với Cơ quan điều tra cấp trên và Viện kiểm sát nhân dân cũng cần được thiết kế chặt chẽ, đồng bộ.

Xuất phát từ những vấn đề nêu trên, việc nghiên cứu một cách có hệ thống quy định của Luật sửa đổi, bổ sung một số điều của Bộ luật Tố tụng hình sự năm 2025 về mở rộng thẩm quyền thực hiện một số hoạt động điều tra cho Công an cấp xã là hết sức cần thiết cả về phương diện lý luận và thực tiễn. Trên cơ sở đó, bài viết tập trung làm rõ nội dung, ý nghĩa của các quy định mới, khẳng định đây là yêu cầu tất yếu của CCTP ở Việt Nam hiện nay, đồng thời đề xuất một số giải pháp nhằm bảo đảm việc tổ chức thực hiện các quy định này được thống nhất, hiệu quả và đúng pháp luật.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Cơ sở lý luận và thực tiễn

Hoạt động điều tra trong TTHS giữ vai trò trung tâm trong quá trình giải quyết vụ án hình sự, bởi đây là giai đoạn quyết định việc thu thập, kiểm tra, đánh giá chứng cứ làm cơ sở cho các quyết định tố tụng tiếp theo. Về phương diện lý luận, điều tra hình sự là hoạt động mang tính quyền lực nhà nước, được tiến hành theo trình tự, thủ tục chặt chẽ do pháp luật TTHS quy định, đồng thời chịu sự chi phối của các nguyên tắc cơ bản như bảo đảm pháp chế xã hội chủ nghĩa, tôn trọng và bảo vệ quyền con người, quyền công dân và kiểm soát quyền lực tư pháp [5], [13], [14], [18]. Trong bối cảnh đó, việc xác định đúng đắn chủ thể có thẩm quyền thực hiện hoạt động điều tra và phạm vi thẩm quyền của từng chủ thể là điều kiện tiên quyết để bảo đảm hiệu quả và tính hợp pháp của quá trình TTHS.

Trong hệ thống tổ chức của Công an nhân dân, Công an cấp xã là lực lượng trực tiếp thực hiện chức năng quản lý nhà nước về an ninh, trật tự tại địa bàn cơ sở, có lợi thế đặc biệt trong việc nắm bắt tình hình, phát hiện sớm các hành vi vi phạm pháp luật và dấu hiệu tội phạm. Từ góc độ lý luận về tổ chức quyền lực nhà nước, việc phân công, phân cấp thẩm quyền điều tra phải gắn với điều kiện thực tiễn, khả năng kiểm soát và trách nhiệm pháp lý của chủ thể được giao thẩm quyền [6], [10].

Đặc biệt, từ ngày 01/3/2025, việc tổ chức Công an địa phương theo mô hình hai cấp (cấp tỉnh và cấp xã), không còn Công an cấp huyện đã làm thay đổi căn bản phương thức vận hành của hoạt động điều tra hình sự ở địa phương. Trong điều kiện đó, Công an cấp xã trở thành lực lượng tuyến đầu, trực tiếp tiếp nhận và xử lý ban đầu các vụ việc có dấu hiệu tội phạm tại địa bàn. Đây là cơ sở thực tiễn quan trọng đặt ra yêu cầu khách quan phải mở rộng thẩm quyền thực hiện một số hoạt động điều tra cho Công an cấp xã nhằm bảo đảm tính liên tục, kịp thời của TTHS [3], [9], [12].

Xét dưới góc độ CCTP, việc mở rộng thẩm quyền điều tra cho Công an cấp xã trong mô hình tổ chức hai cấp là sự cụ thể hóa yêu cầu đổi mới tư duy lập pháp, gắn thẩm quyền với trách nhiệm và điều kiện thực tiễn của từng cấp Công an. CCTP trong giai đoạn hiện nay không chỉ hướng tới hoàn thiện thể chế mà còn phải bảo đảm tính khả thi của pháp luật trong điều kiện tổ chức bộ máy mới. Khi Cơ quan điều tra Công an cấp tỉnh phải đảm nhiệm vai trò chủ yếu trong hoạt động điều tra trên phạm vi rộng, việc trao thêm thẩm quyền điều tra ban đầu cho Công an cấp xã là giải pháp hợp lý nhằm giảm áp lực công việc cho cấp tỉnh, đồng thời phát huy hiệu quả của lực lượng trực tiếp quản lý địa bàn cơ sở.

Từ thực tiễn đấu tranh phòng, chống tội phạm cho thấy, phần lớn các vụ việc có dấu hiệu tội phạm phát sinh tại cơ sở và được phát hiện ban đầu bởi Công an cấp xã. Trong nhiều trường hợp, nếu Công an cấp xã không được trao thẩm quyền tương xứng để thực hiện kịp thời các hoạt động điều tra ban đầu như bảo vệ hiện trường, thu thập tài liệu, chứng cứ ban đầu, lấy lời khai người có liên quan theo quy định pháp luật... thì nguy cơ mất dấu vết tội phạm, bỏ lọt chứng cứ hoặc làm giảm hiệu quả điều tra là rất lớn [15], [17], [10]. Việc mở rộng thẩm quyền điều tra cho Công an cấp xã trong bối cảnh không còn Công an cấp huyện vì vậy không chỉ là nhu cầu thực tiễn mà còn là điều kiện cần thiết để bảo đảm hiệu quả đấu tranh phòng, chống tội phạm.

Mặt khác, thực tiễn xây dựng lực lượng Công an cấp xã chính quy trong những năm qua đã tạo nền tảng quan trọng cho việc mở rộng thẩm quyền điều tra. Đội ngũ cán bộ Công an cấp xã ngày càng được chuẩn hóa về trình độ chuyên môn, nghiệp vụ và được trang bị các điều kiện cần thiết để thực hiện nhiệm vụ theo quy định của pháp luật TTHS. Đây là cơ sở thực tiễn quan trọng để khẳng định rằng việc mở rộng thẩm quyền điều tra cho Công an cấp xã không mang tính hình thức mà có tính khả thi cao nếu được thiết kế với phạm vi, giới hạn và cơ chế kiểm soát phù hợp.

Như vậy có thể khẳng định trong điều kiện tổ chức Công an địa phương theo mô hình hai cấp từ ngày 01/3/2025, việc mở rộng thẩm quyền thực hiện một số hoạt động điều tra cho Công an cấp xã là yêu cầu tất yếu, xuất phát từ cả cơ sở lý luận về tổ chức quyền lực nhà nước trong TTHS và cơ sở thực tiễn của công tác đấu tranh phòng, chống tội phạm. Đây cũng là tiền đề quan trọng để Luật sửa đổi, bổ sung một số điều của Bộ luật Tố tụng hình sự năm 2025 thể chế hóa vai trò ngày càng quan trọng của Công an cấp xã trong hoạt động điều tra, góp phần bảo đảm hiệu quả, tính kịp thời và đúng pháp luật của quá trình TTHS trong giai đoạn CCTP hiện nay.

2.2. Quy định của Luật sửa đổi, bổ sung một số điều của Bộ luật Tố tụng hình sự năm 2025 về thẩm quyền điều tra của Công an cấp xã

Luật sửa đổi, bổ sung một số điều của Bộ luật Tố tụng hình sự năm 2025 được ban hành trong bối cảnh tổ chức bộ máy Công an nhân dân có sự thay đổi căn bản theo mô hình hai cấp ở địa phương, không còn tổ chức Công an cấp huyện. Trên cơ sở đó, Luật đã điều chỉnh, bổ sung nhiều quy định quan trọng liên quan đến chủ thể tiến hành tố tụng và người tiến hành tố tụng, trong đó nổi bật là việc mở rộng và làm rõ thẩm quyền tiến hành hoạt động khởi tố, điều tra đối với một số chức danh thuộc Công an cấp xã [9]. Đây là bước phát triển mới, phản ánh sự thích ứng của pháp luật TTHS với yêu cầu thực tiễn cải cách tổ chức bộ máy và nâng cao hiệu quả đấu tranh phòng, chống tội phạm.

Một trong những nội dung có ý nghĩa đặc biệt quan trọng là quy định về việc giao thẩm quyền tiến hành hoạt động khởi tố, điều tra cho Điều tra viên công tác tại Công an cấp xã. Theo quy định mới của Bộ luật Tố tụng hình sự sau khi được sửa đổi, bổ sung, Điều tra viên trung cấp, Điều tra viên cao cấp là Trưởng Công an cấp xã hoặc Phó Trưởng Công an cấp xã, khi được Thủ trưởng Cơ quan điều tra Công an cấp tỉnh phân công, có thẩm quyền tiến hành hoạt động khởi tố, điều tra vụ án về tội ít nghiêm trọng và tội nghiêm trọng xảy ra trên địa bàn cấp xã [9], [12]. Quy định này đã tạo cơ sở pháp lý trực tiếp và rõ ràng để Công an cấp xã không chỉ thực hiện các hoạt động điều tra ban đầu mà trong những điều kiện nhất định còn có thể trực tiếp tham gia vào quá trình khởi tố, điều tra vụ án hình sự.

Về phạm vi nhiệm vụ, quyền hạn, các Điều tra viên là Trưởng hoặc Phó Trưởng Công an cấp xã được giao thẩm quyền theo quy định nêu trên có nhiệm vụ, quyền hạn theo khoản 1 Điều 36 của Bộ luật Tố tụng hình sự, đồng thời được thực hiện các nhiệm vụ, quyền hạn quy định tại các điểm a và c khoản 1, khoản 2 Điều 36 của Bộ luật này. Theo đó, Điều tra viên có quyền tiến hành các hoạt động điều tra theo quy định của pháp luật TTHS; trực tiếp lấy lời khai, hỏi cung bị can, tiến hành các hoạt động điều tra cần thiết khác theo sự phân công của Thủ trưởng Cơ quan điều tra; đồng thời có trách nhiệm tuân thủ nghiêm ngặt trình tự, thủ tục tố tụng, chịu trách nhiệm trước pháp luật về hành vi, quyết định của mình trong quá trình tiến hành tố tụng [7], [9].

Tuy nhiên, nhằm bảo đảm kiểm soát quyền lực và phòng ngừa nguy cơ xâm phạm quyền con

người, quyền công dân, Luật sửa đổi, bổ sung năm 2025 đã đặt ra giới hạn rõ ràng đối với thẩm quyền của Điều tra viên công tác tại Công an cấp xã. Cụ thể, các Điều tra viên này không có thẩm quyền quyết định áp dụng, thay đổi hoặc hủy bỏ biện pháp điều tra tố tụng đặc biệt [9], [16]. Việc loại trừ thẩm quyền đối với các biện pháp điều tra có tính chất đặc biệt, xâm phạm sâu đến quyền con người cho thấy nhà làm luật đã có sự cân nhắc thận trọng giữa yêu cầu tăng cường hiệu quả điều tra với yêu cầu bảo đảm quyền con người và kiểm soát quyền lực trong hoạt động TTHS.

Trong điều kiện không còn Công an cấp huyện, quy định nêu trên có ý nghĩa đặc biệt quan trọng trong việc bảo đảm tính liên tục, thông suốt của hoạt động điều tra hình sự ở địa phương. Việc giao cho Điều tra viên là Trưởng hoặc Phó Trưởng Công an cấp xã, với chức danh trung cấp hoặc cao cấp được trực tiếp tiến hành hoạt động khởi tố, điều tra đối với các vụ án ít nghiêm trọng và nghiêm trọng xảy ra trên địa bàn đã góp phần khắc phục khoảng trống thẩm quyền có thể phát sinh trong mô hình tổ chức hai cấp. Đồng thời, cơ chế phân công của Thủ trưởng Cơ quan điều tra Công an cấp tỉnh bảo đảm rằng hoạt động điều tra của Công an cấp xã luôn đặt dưới sự chỉ đạo, kiểm soát thống nhất của Cơ quan điều tra có thẩm quyền.

Xét về mặt pháp lý, quy định này đã góp phần nâng cao vị trí pháp lý của Công an cấp xã trong TTHS, từ chỗ chủ yếu thực hiện các hoạt động hỗ trợ, chuyển sang vai trò chủ động hơn trong việc khởi tố, điều tra một số loại vụ án cụ thể. Đây là bước tiến quan trọng trong việc thể chế hóa chủ trương tăng cường phân cấp, phân quyền gắn với trách nhiệm, đồng thời phản ánh xu hướng hiện đại hóa hoạt động điều tra theo hướng phát huy vai trò của lực lượng ở cơ sở nhưng vẫn bảo đảm sự kiểm soát chặt chẽ của pháp luật.

2.3. Mở rộng thẩm quyền điều tra cho Công an cấp xã - Yêu cầu tất yếu của cải cách tư pháp

CCTP ở Việt Nam trong giai đoạn hiện nay hướng tới mục tiêu xây dựng nền tư pháp chuyên nghiệp, hiện đại, hiệu lực, hiệu quả, bảo đảm công lý, bảo vệ quyền con người, quyền công dân và lợi ích của Nhà nước, xã hội. Trong tiến trình đó, việc đổi mới tổ chức và hoạt động của các cơ quan tiến hành tố tụng, đặc biệt là hoạt động điều tra hình sự, có ý nghĩa then chốt. Việc mở rộng thẩm quyền điều tra cho Công an cấp xã theo Luật sửa đổi, bổ sung một số điều của Bộ luật Tố tụng hình sự năm 2025 không chỉ là giải pháp tình thế nhằm thích ứng với mô hình tổ chức bộ máy mới mà còn là yêu cầu mang tính tất yếu của CCTP trong điều kiện thực tiễn hiện nay [6], [14], [13].

Trước hết, việc mở rộng thẩm quyền điều tra cho Công an cấp xã phù hợp với quan điểm CCTP về phân công, phân cấp gắn với trách nhiệm và kiểm soát quyền lực. Trong mô hình tổ chức Công an địa phương hai cấp, Cơ quan điều tra Công an cấp tỉnh đảm nhiệm vai trò trung tâm trong hoạt động điều tra, song phạm vi quản lý rộng và khối lượng công việc lớn đòi hỏi phải có sự phân bổ hợp lý thẩm quyền cho lực lượng ở cơ sở. Việc giao cho Công an cấp xã, thông qua các Điều tra viên được phân công, thực hiện một số hoạt động khởi tố, điều tra đối với các vụ án ít nghiêm trọng và nghiêm trọng xảy ra trên địa bàn là biểu hiện cụ thể của việc phân cấp thẩm quyền phù hợp với điều kiện thực tiễn, đồng thời nâng cao trách nhiệm cá nhân của người tiến hành tố tụng [10], [17], [19].

Bên cạnh đó, mở rộng thẩm quyền điều tra cho Công an cấp xã là yêu cầu khách quan xuất phát từ thực tiễn đấu tranh phòng, chống tội phạm. Trong điều kiện hiện nay, hành vi phạm tội ngày càng có xu hướng diễn biến phức tạp, manh động, tinh vi, trong khi thời gian đầu sau khi xảy ra vụ việc có ý nghĩa quyết định đối với việc thu thập chứng cứ và xác định sự thật khách quan của vụ án. Công an cấp xã là lực lượng trực tiếp quản lý địa bàn, thường xuyên tiếp xúc với quần chúng nhân dân và là chủ thể đầu tiên phát hiện, tiếp nhận thông tin về tội phạm. Việc trao thẩm quyền điều tra cho lực lượng này giúp rút ngắn thời gian xử lý ban đầu, tăng tính kịp thời và hiệu quả của hoạt động TTHS, qua đó góp phần nâng cao hiệu quả đấu tranh phòng, chống tội phạm.

Từ góc độ bảo đảm quyền con người, quyền công dân, việc mở rộng thẩm quyền điều tra cho Công an cấp xã nếu được thiết kế và thực hiện đúng đắn, cũng là một bước tiến của CCTP. Khi các hoạt động điều tra ban đầu được tiến hành kịp thời, đúng trình tự, thủ tục, việc giải quyết vụ án hình sự sẽ tránh

được tình trạng kéo dài không cần thiết, hạn chế nguy cơ xâm phạm quyền và lợi ích hợp pháp của cá nhân, tổ chức. Đồng thời, Luật sửa đổi, bổ sung một số điều của Bộ luật Tố tụng hình sự năm 2025 đã đặt hoạt động điều tra của Công an cấp xã trong khuôn khổ kiểm soát chặt chẽ của Cơ quan điều tra Công an cấp tỉnh và Viện kiểm sát nhân dân [4], [14], qua đó bảo đảm sự cân bằng giữa yêu cầu tăng cường hiệu quả điều tra và yêu cầu bảo vệ quyền con người trong TTHS.

Mặt khác, việc mở rộng thẩm quyền điều tra cho Công an cấp xã còn phản ánh sự thay đổi trong tư duy lập pháp về vai trò của lực lượng ở cơ sở trong hoạt động tư pháp. Trong nhiều năm, Công an cấp xã chủ yếu được nhìn nhận là lực lượng làm công tác quản lý hành chính về an ninh, trật tự, hỗ trợ cho các cơ quan tiến hành tố tụng cấp trên. Tuy nhiên, quá trình xây dựng Công an cấp xã chính quy, cùng với việc chuẩn hóa đội ngũ Điều tra viên, đã tạo điều kiện để lực lượng này tham gia sâu hơn vào hoạt động TTHS. Việc pháp luật ghi nhận và mở rộng thẩm quyền điều tra cho Công an cấp xã là sự khẳng định vị trí, vai trò ngày càng quan trọng của lực lượng này trong hệ thống tư pháp hình sự.

Tuy nhiên, CCTP cũng đòi hỏi phải nhận diện đầy đủ những thách thức, rủi ro có thể phát sinh từ việc mở rộng thẩm quyền điều tra cho Công an cấp xã. Trong thực tiễn, trình độ chuyên môn, kinh nghiệm tố tụng và kỹ năng điều tra của đội ngũ cán bộ Công an cấp xã có thể chưa đồng đều, tiềm ẩn nguy cơ vi phạm trình tự, thủ tục tố tụng hoặc xâm phạm quyền con người, quyền công dân. Do đó, việc mở rộng thẩm quyền điều tra không thể tách rời yêu cầu tăng cường đào tạo, bồi dưỡng nghiệp vụ, hoàn thiện cơ chế kiểm tra, giám sát và đề cao trách nhiệm pháp lý của người tiến hành tố tụng.

Nhìn tổng thể, việc mở rộng thẩm quyền thực hiện một số hoạt động điều tra cho Công an cấp xã theo Luật sửa đổi, bổ sung một số điều của Bộ luật Tố tụng hình sự năm 2025 là sự lựa chọn mang tính tất yếu trong tiến trình CCTP ở Việt Nam. Quy định này vừa đáp ứng yêu cầu thực tiễn của mô hình tổ chức Công an địa phương hai cấp, vừa thể hiện sự đổi mới trong tư duy lập pháp theo hướng phát huy vai trò của lực lượng ở cơ sở, đồng thời bảo đảm kiểm soát quyền lực và bảo vệ quyền con người. Đây là tiền đề quan trọng để tiếp tục hoàn thiện pháp luật và tổ chức thực hiện hiệu quả hoạt động điều tra hình sự trong giai đoạn CCTP hiện nay.

2.4. Giải pháp bảo đảm thực hiện hiệu quả quy định mở rộng thẩm quyền điều tra đối với Công an cấp xã

Việc mở rộng thẩm quyền thực hiện một số hoạt động điều tra cho Công an cấp xã theo Luật sửa đổi, bổ sung một số điều của Bộ luật Tố tụng hình sự năm 2025 là bước tiến quan trọng trong CCTP. Tuy nhiên, để các quy định này thực sự đi vào cuộc sống và phát huy hiệu quả, cần có những giải pháp đồng bộ cả về hoàn thiện pháp luật, tổ chức thực hiện, bảo đảm điều kiện và cơ chế kiểm soát quyền lực trong hoạt động TTHS. Tác giả đề xuất một số giải pháp sau đây:

2.4.1. Tiếp tục hoàn thiện hệ thống pháp luật và các văn bản hướng dẫn thi hành Bộ luật TTHS theo hướng cụ thể hóa rõ ràng phạm vi, nội dung và giới hạn thẩm quyền điều tra của Công an cấp xã. Các quy định của Luật sửa đổi, bổ sung năm 2025 cần được hướng dẫn chi tiết về trình tự, thủ tục thực hiện từng hoạt động điều tra mà Công an cấp xã được giao, bảo đảm sự thống nhất trong áp dụng pháp luật trên phạm vi cả nước [1], [3]. Việc quy định cụ thể sẽ góp phần hạn chế tình trạng hiểu và áp dụng pháp luật không thống nhất, đồng thời tạo cơ sở pháp lý vững chắc để Công an cấp xã chủ động thực hiện nhiệm vụ được giao mà không vượt quá thẩm quyền.

2.4.2. Nâng cao chất lượng đội ngũ cán bộ Công an cấp xã, đặc biệt là đội ngũ Điều tra viên được giao thẩm quyền tiến hành hoạt động điều tra. Trong điều kiện Công an cấp xã tham gia ngày càng sâu vào hoạt động TTHS, yêu cầu về trình độ chuyên môn, kỹ năng nghiệp vụ và hiểu biết pháp luật TTHS đối với lực lượng này ngày càng cao. Do đó, cần tăng cường công tác đào tạo, bồi dưỡng chuyên sâu về TTHS, kỹ năng điều tra, thu thập và đánh giá chứng cứ, kỹ năng bảo đảm quyền con người, quyền công dân trong quá trình tiến hành tố tụng. Việc đào tạo cần gắn với thực tiễn công tác tại địa bàn cơ sở và phù hợp với mô hình tổ chức Công an địa phương hai cấp [10], [13], [20].

2.4.3. Tăng cường cơ chế chỉ đạo, hướng dẫn, kiểm tra và giám sát đối với hoạt động điều tra do

Công an cấp xã thực hiện. Trong mô hình tổ chức hiện nay, Cơ quan điều tra Công an cấp tỉnh giữ vai trò trung tâm, có trách nhiệm thống nhất chỉ đạo và kiểm soát hoạt động điều tra trên địa bàn. Do đó, cần xây dựng cơ chế phối hợp chặt chẽ, thông suốt giữa Công an cấp xã và Cơ quan điều tra Công an cấp tỉnh, bảo đảm việc phân công, phân cấp thẩm quyền luôn gắn với trách nhiệm và sự kiểm soát hiệu quả [1], [11]. Đồng thời, vai trò kiểm sát của Viện kiểm sát nhân dân cần được phát huy đầy đủ nhằm bảo đảm các hoạt động điều tra của Công an cấp xã tuân thủ nghiêm ngặt pháp luật TTHS.

2.4.4. Bảo đảm các điều kiện vật chất, kỹ thuật phục vụ hoạt động điều tra ban đầu của Công an cấp xã. Hoạt động điều tra đòi hỏi phải có trang thiết bị, phương tiện kỹ thuật phù hợp để bảo vệ hiện trường, thu thập, bảo quản chứng cứ và lưu trữ tài liệu tố tụng. Trong bối cảnh chuyển đổi số và hiện đại hóa hoạt động tư pháp, việc ứng dụng công nghệ thông tin trong tiếp nhận, xử lý tố giác, tin báo về tội phạm và quản lý hồ sơ vụ án cần được chú trọng, nhằm nâng cao hiệu quả, tính minh bạch và khả năng kiểm soát hoạt động điều tra ở cấp cơ sở.

2.4.5. Chú trọng xây dựng cơ chế bảo đảm trách nhiệm pháp lý và đạo đức nghề nghiệp của người tiến hành tố tụng tại Công an cấp xã. Việc mở rộng thẩm quyền điều tra đồng nghĩa với việc tăng cường trách nhiệm cá nhân của Điều tra viên trong quá trình thực hiện nhiệm vụ. Do đó, cần có cơ chế xử lý nghiêm minh đối với các hành vi vi phạm pháp luật TTHS, đồng thời khuyến khích, bảo vệ những cán bộ thực hiện đúng pháp luật, tận tụy, trách nhiệm trong công tác điều tra. Đây là yếu tố quan trọng nhằm xây dựng niềm tin của nhân dân đối với hoạt động điều tra hình sự ở cơ sở.

3. Kết luận

Việc mở rộng thẩm quyền thực hiện một số hoạt động điều tra cho Công an cấp xã theo Luật sửa đổi, bổ sung một số điều của Bộ luật Tố tụng hình sự năm 2025 là bước phát triển quan trọng trong tiến trình CCTP ở Việt Nam. Quy định này không chỉ phản ánh sự đổi mới trong tư duy lập pháp nhằm thích ứng với mô hình tổ chức Công an địa phương hai cấp mà còn đáp ứng yêu cầu thực tiễn của công tác đấu tranh phòng, chống tội phạm trong bối cảnh tình hình an ninh, trật tự diễn biến ngày càng phức tạp. Từ thực tiễn khách quan, có thể khẳng định tính tất yếu của việc giao thẩm quyền khởi tố, điều tra đối với các vụ án ít nghiêm trọng và nghiêm trọng cho Công an cấp xã. Việc Luật sửa đổi, bổ sung năm 2025 ghi nhận thẩm quyền của Điều tra viên là Trưởng hoặc Phó Trưởng Công an cấp xã, dưới sự phân công và kiểm soát của Cơ quan điều tra Công an cấp tỉnh, cho thấy sự kết hợp hài hòa giữa yêu cầu tăng cường hiệu quả điều tra với yêu cầu bảo đảm kiểm soát quyền lực và bảo vệ quyền con người trong TTHS [9], [13], [18].

Trong tổng thể CCTP và xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam, việc mở rộng thẩm quyền điều tra cho Công an cấp xã không chỉ mang ý nghĩa trước mắt mà còn có giá trị lâu dài, góp phần nâng cao hiệu lực, hiệu quả hoạt động của các cơ quan tiến hành tố tụng, bảo vệ tốt hơn quyền và lợi ích hợp pháp của cá nhân, tổ chức. Đây là cơ sở quan trọng để tiếp tục nghiên cứu, hoàn thiện pháp luật TTHS và tổ chức thực hiện phù hợp với yêu cầu phát triển của xã hội trong giai đoạn mới./.

Tài liệu tham khảo

- [1] Bộ Công an, Viện Kiểm sát nhân dân tối cao, Tòa án nhân dân tối cao (2025). *Thông tư liên tịch số 04/2025/TTLT-BCA-VKSNDTC-TANDTC, ngày 27/6/2025 quy định phối hợp giữa các cơ quan có thẩm quyền trong tố tụng hình sự.*
- [2] CACJ – Comparative Asian Criminal Justice Project (2023). *Judicial proceedings in Vietnam.* <https://cacj-ajp.org/vietnam/legal-system/legal-system-of-vietnam/judicial-proceedings-in-vietnam/>.
- [3] Đại học Cảnh sát nhân dân (2025). *Tìm hiểu một số điểm mới của Bộ luật Tố tụng hình sự sửa đổi năm 2025.* Nguồn: <https://dhcsnd.edu.vn/tim-hieu-mot-so-diem-moi-cua-bo-luat-to-tung-hinh-su-sua-doi-nam-2025>.
- [4] Human Rights Watch (2025). *Abusive prosecutions under Vietnam's infringing state security laws.* <https://www.hrw.org/report/2025/04/21/well-all-be-arrested-soon/abusive-prosecutions-under-vietnams-infringing-state>.
- [5] Jean Philippe Rivaud (2023). *Proximity between world criminal procedure models and Vietnam.* Russian Law Journal. <https://www.russianlawjournal.org/index.php/journal/article/download/4342/2787/5052>.
- [6] OECD (2019). *Criminal justice reform and policing at the local level.* <https://www.oecd.org/governance>.
- [7] Quốc hội (2015). *Bộ luật Tố tụng hình sự.* Luật số 101/2015/QH13, ngày 27/11/2015.

- [8] Quốc hội (2021). *Luật sửa đổi, bổ sung một số điều của Bộ luật Tố tụng hình sự*. Luật số 02/2021/QH15, ngày 12/11/2021.
- [9] Quốc hội (2025). *Luật sửa đổi, bổ sung một số điều của Bộ luật Tố tụng hình sự*. Luật số 99/2025/QH15, ngày 27/06/2025.
- [10] ScienceDirect (2023). *Rural policing and investigative capacity in decentralized criminal justice systems*. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S240584402306142X>.
- [11] Tạp chí Luật sư Việt Nam (2024). *Những điểm mới về thẩm quyền của cơ quan điều tra, Viện kiểm sát và Tòa án trong tố tụng hình sự*. Hà Nội. <https://lsvn.vn/nhung-diem-moi-ve-tham-quyen-cua-co-quan-dieu-tra-vksnd-tand-trong-to-tung-hinh-su-a163540.html>.
- [12] Tạp chí Tòa án nhân dân (2025). *Thẩm quyền của Điều tra viên là Trưởng hoặc Phó Trưởng Công an cấp xã trong tố tụng hình sự*. Hà Nội. <https://tapchitoaan.vn/tham-quyen-trong-to-tung-hinh-su-cua-dieu-tra-vien-la-truong-hoac-pho-truong-cong-an-cap-xa13962.html>.
- [13] United Nations (2022). *Rule of Law and Criminal Justice Reform*. <https://www.unodc.org/unodc/en/justice-and-prison-reform/index.html>.
- [14] United Nations Office of the High Commissioner for Human Rights (OHCHR) (2021). *The Right to Privacy in the Digital Age*. <https://www.ohchr.org/en/documents/thematic-reports/a76258-right-privacy-digital-age>.
- [15] Vietnam Investment Review (2025). *Stages of criminal proceedings in Vietnam in 2025*. <https://investtovietnam.com/stages-of-criminal-proceedings-in-vietnam-in-2025/>.
- [16] Vietnam Law Magazine (2023). *Special procedural investigation measures under the Criminal Procedure Code*. <https://vietnam-lawmagazine.vn/special-procedural-investigation-measures-under-criminal-procedure-code-73947.html>.
- [17] Vietnamnet (2025). *Vietnam expands investigative powers to commune police chiefs*. <https://vietnamnet.vn/en/vietnam-expands-investigative-powers-to-commune-police-chiefs-2415735.html>.
- [18] Vo Minh Ky (2025). *The Crime Control Model of Vietnam's Criminal Justice System: The Vital Role of Prosecutors and the Need for Plea Bargaining*. Vietnamese Journal of Legal Sciences. <https://www.researchgate.net/publication/391854574>.
- [19] VOV – Đài Tiếng nói Việt Nam (2025). *Tăng thẩm quyền điều tra cho Trưởng, Phó Công an xã*. <https://vov.vn/chinh-tri/tu-17-tang->

MINH BẠCH THÔNG TIN TRONG BẢO VỆ NGƯỜI TIÊU DÙNG...

Tiếp theo trang 240

3. Kết luận

Minh bạch thông tin là điều kiện nền tảng để bảo đảm quyền tự quyết có hiểu biết của NTD tài chính trong bối cảnh chuyển đổi số ngân hàng. Mặc dù pháp luật Việt Nam đã ghi nhận quyền được cung cấp thông tin và nghĩa vụ minh bạch của tổ chức tín dụng, cơ chế hiện hành vẫn chủ yếu dừng ở mức hình thức và chưa theo kịp đặc thù của môi trường số, đặc biệt đối với quyết định tự động và thiết kế nền tảng. Vì vậy, hoàn thiện pháp luật cần hướng tới minh bạch thực chất, mở rộng phạm vi điều chỉnh sang quy trình ra quyết định và thiết kế hệ thống, đồng thời phân tầng nghĩa vụ minh bạch theo nhóm NTD. Đây là cơ sở quan trọng để giảm thiểu bất cân xứng thông tin, củng cố niềm tin thị trường và bảo đảm sự phát triển an toàn, bền vững của hệ thống ngân hàng trong kỷ nguyên số.

Tài liệu tham khảo

- [1] Akerlof, G. A. (1970). *The market for "lemons": Quality uncertainty and the market mechanism*. The Quarterly Journal of Economics, 84(3), 488–500. Oxford University Press. Nguồn: <https://www.jstor.org/stable/1879431>. Truy cập ngày 20/01/2026
- [2] ASIC (Australian Securities and Investments Commission). (n.d.). *Product Disclosure Statement (PDS) requirements*. Nguồn: <https://asic.gov.au>. Truy cập ngày 20/01/2026.
- [3] Barclays. (2019). *Bias in Algorithmic Decision-Making: Barclays Response*. Nguồn: <https://home.barclays/content/dam/home-barclays/documents/citizenship/our-reporting-and-policy-positions/policy-positions/20190614-CDEI-CP-Bias-in-Algorithmic-Decision-making-Barclays-Response-FINAL.pdf>. Truy cập ngày 10/01/2026.
- [4] European Commission. (n.d.). *Key Information Documents for Packaged Retail and Insurance-based Investment Products (PRIIPs)*. Nguồn: https://finance.ec.europa.eu/consumer-finance-and-payments/retail-financial-services/key-information-documents-packaged-retail-and-insurance-based-investment-products-priips_en. Truy cập ngày 15/01/2026.
- [5] European Union. (2016). *General Data Protection Regulation (GDPR)*. Nguồn: <https://gdpr-info.eu>. Truy cập ngày 10/01/2026.
- [6] FCA (Financial Conduct Authority). (n.d.). *Banking: Conduct of Business Sourcebook (BCOBS)*. Nguồn: <https://handbook.fca.org.uk/handbook?entityId=bcobs>. Truy cập ngày 15/01/2026.
- [7] Nguyễn Minh Phương, Nguyễn Trung Hiếu (2025). *Tích hợp chuẩn mực đạo đức trí tuệ nhân tạo vào khung đạo đức nghề nghiệp ngân hàng*. Nguồn: <https://tapchinganhang.gov.vn/tich-hop-chuan-muc-dao-duc-tri-tue-nhan-tao-vao-khung-dao-duc-nghe-nghiep-ngan-hang-16849.html>. Truy cập ngày 10/1/2026.
- [8] OECD. (2022). *Dark commercial patterns*. Nguồn: https://www.oecd.org/en/publications/dark-commercial-patterns_44f5e846-en.html. Truy cập ngày 20/1/2026.